

det gällde förty att icke binda de blivande representanterna gentemot väljarne med några som helst uttalanden, ty väljarne skulle annars få svårt att upptäcka skillnaden mellan det gammalfinska och det ungfinska partiets storpolitiska ståndpunkt. Likasom med en strålkastare belyste hr Setälä denna manöver (Hels. San. ⁵/₁₂ och ¹¹/₁₂ 09) med bl. a. följande ord: »Uhanalaiseen asemaan nähden on ennakolta sitominen sekä valitsijain että edustajain puolelta sanottava keyvtmielisyysdeksi». Med andra ord, väljarne borde rösta i blindo, giva representanterna blankofullmakt — sådan var ju också frih. R. A. Wredes tanke (se Framtid, n:o 1).

Men det är just detta allt som gör att de radikala väljarne denna gång icke böra och icke kunna rösta med de konstitutionella, åtminstone icke i Nyland, där sådana kandidater som Svinhufvud, Neovius och Estlander icke förekomma på de konstitutionella listorna. Vi sakna garantier för att icke de konstitutionella kandidaterna gå med på att militärfrågan fortfarande löses provisoriskt med alltjämt växande miljonkontributioner, vi ha fastmer anledning att tro motsatsen komma att ske. Vi sakna vidare garantier för att icke de konstitutionella kandidaterna inslä rikslagstiftningens slippriga väg, vi misstänka fastmer en intrampning där. Ett parti, som uppställer rådman Heimbürger som lantdagskandidat, lägger icke stor vikt på vare sig konstitutionalism eller motstånd mot den ryska reaktionen.

Till dessa synpunkter kommer den sociala. Vad särskilt svenska folkpartiets lista i Nyland beträffar, så består den av dels högkonserverativa, ja t. o. m. reaktionära element, dels moderata element. Ingen enda företrädare en ståndpunkt sådan som t. ex. den vid senaste

val uppställde Adolf v. Bonsdorff. Det byråkratiska och storborgerliga åskådningssättet är i starkare eller svagare form det för folkpartiets lista utmärkande. Denna gång kanske i högre grad än någonsin förr.

Det återstår för de radikala att rösta med socialdemokraterna. Deras politiska hållning vid senaste lantdag var stadigare och fastare än förr. Endast tack vare dem erhöjll också lantdagens beslut i militärfrågan den bestämda form det fick. Genom att rösta med socialdemokraterna stärka vi motståndet mot den ryska reaktionen, men vi protesterar därmed tillika mot den inhemska reaktion som nu reser på huvudet, manande även den på sitt sätt till klasskamp, till kamp mot socialdemokratien och till kamp mot den av hela folket valda lantdagen. Dessa våra egna folkfientliga tendenser, icke minst förekommande hos ett parti som kallar sig »folkparti», förtjäna ett kraftigt svar, och det svaret ges, då det röda strecket drages på en socialdemokratisk lista.

För den som i princip delar min åsikt finnes blott ett val för den röda pennan bland de röda listorna: listan n:o 14, som bl. a. upptager Karl H. Wiiks namn. Låt oss blott ändra ordningsföljden, så att Wiik kommer i första rummet.

G. S—n.

INFÖR VALEN.

Det dagas åter för vårt folk. Människorna röra sig endast i den mån de uppröras, har någon sagt; och nu ha onda anslag eggat även de dåsiga upp till den goda kampen. Åter ha vi att framom allt annat tillvarata ett livsintresse, som är allas gemensamma; åter

måste vi enas i att streta mot reaktionen, som hotar att strypa vår frihet.

Den naturliga försvarslinjen är radikalismen. Den innebär vår livskraft, den föder vår framtid. Den är det stål i viljorna, varom Topelius säger, att den dag det sviker oss, skola vi falla. Och ändå lyder de stundande valens lösen på flere håll — »samling mot socialisterna».

Men gäller det för en frihetskär själ att rösta med socialisterna eller med låt säga svenska folkpartiet, så faller all tvekan.

I de förras syndaregister, som man ideligen får till livs, figurerar fosterlandslösheten i främsta planet: socialisterna sägas ställa klassintressena framom fosterlandets allmänna mål.

Äro då de andra partierna härtinnan utan tadel? Vad är fosterlandet? I politiken är det en samfundets livsordning, en samhällsorganisation. För socialisterna är fosterlandet den drömda rättfärdighetsstaten, för de konstitutionella den nedärvda rättsstaten, för de radikala den framtida, efter mönster av övriga frihetsland; för den finska nationalismen betyder fosterlandet staten och kulturen på finska, makten och härligheten för finnarna, utan konkurrens av svenskar och judar. Alla fraktioner se fosterlandet i dylika på egen fördel byggda samhällsideal och de kunna icke tänka sig fosterlandets väl i annan form än de egna önsknin-garnas.

Det svenska folkpartiets män ha icke skäl att slå sig för bröstet. Låt så vara att partikularismen bland socialisterna yttrar sig utan omsvep — icke har vår svenska bildade klass att här kasta sten. Den svenska raspolitiken ger ej efter för socialismens klasspolitik, — är kanske icke denna svenska politik också den till god del en

skylt för klass- eller kastförmåner? Det svenska folkpartiet byggdes från grunden på särintressen, det syftar i första rummet till att bevaka »rättigheter och privilegier»; de allmänna plikterna skötas mer eller mindre lyckosamt därinvid. Från partimöten och huvudstadsblad finnes exempel på klassegotism, som icke ger socialisternas lastade ofosterländskhet efter. Det är den gamla historien om bjälken och grandet; vi upplevde nyss å ena sidan en eller annan dubiös deputation från utblottade folkhopar. Och som en enda, men hjärt illustration till den svenska fosterländskheten hos oss och som belysning till vår sats, att fosterlandet för hög som låg är ett samhälls- och kulturideal efter partiernas eget sinne, må anföras ett uttalande i Finsk Tidskrift (1907, I, 7), där en ärad författare förklarar, att »den stund samhällsidealet icke på den torvan (fosterlandets) kan förverkligas, ser han ej mera i den sitt hem; och gör han det, så är han *glebe adscriptus*».

Att gå till rätta med den svenska bildade klassens hållning alltifrån storstrejken är för övrigt intet uppbyggligt göra. Först var det idel offervillighet; man hade burit den värsta tungan under våldets år och självförnekelsens vågor gingo ännu höga. Man var gripen av, att vårt folk ändå mäktat med en endråk-tig bragd, det kraftprov, tack vare vilket man återvunnit sin maktställning. Måhända bidrog även en viss avspänning efter alla ansträngningar, nog av, man bjöd beredvilligt till att bättra på de sociala villkoren och avstod utan prut från ärvda politiska prerogativ. Men i massornas sinnelag trädde otack och hatfullhet i dagen, liksom i deras ledning åtskillig styggelse; och förfinskings- och demokratiseringssträvandena kommo endast med mera krav. Inför utsikten att

alldeles utestängas från de allmänna angelägenheterna, vilka de finskspråkige slog under sig, ofta huvudsakligen på språkliga meriters grund, vaknade den mänskliga grunddriften: man fann sig vara sig själv närmast och separerade sig till ett svenskt parti. Det gällde att bevara sin språkliga existens, bevara också åtminstone det ekonomiska livets styre; man gjorde front mot förbudslagen, arrendelagen, de hotande kommunala omvälvningarna och andra rysligheter. I helhetens intresse visserligen, i god tro, men icke minst för egen räkning; man uttalade öppet för föregångsfolket och de radikala reformerna känslor, som påminte om emigranternas under den stora revolutionen. Allvarligare än under den föregående regimen umgicks mången med tanken att flytta ur landet, — om icke förr, så när den progressiva arvs-, inkomst- och kapitalbeskattningen skulle taga vid. Man fann sig främmande under landets nya, mera folkliga styre och sökte avleda sin bitterhet med att förneka sitt folk. Den svenska rasen togs till tröst och ursäkt för den bristande samkänslan, — en ursäkt, lika oren som rasen själv. Det fosterland man under de gångna åren så ärorikt tjänat, var det allenast den tingens bestående ordning, som riktigt tillgodosåg ens enskilda intressen? Kampen för landets rätt, hade den kanske ej minst gällt ens egen?

För den ungdom, som tänkt högt om den svenska stammen, var allt detta en besvikelse, en skam, att likställa med den, vilken de som idealiserat det finska folket ledo inför det förgångnas stackaraktighet och angiverier. Den herremoral man på svenskt håll hävdade under dessa motståndets år, då så många obestriddligen levat för äran alena, hade inget en tron, att det tillhörde vårt hövdingasläkte att

alltfort gå i spetsen, främst i elden också för tidens nya idéer och krav. I banbrytande och bragd skulle vår svenska ätt betyga sina ledaregävor; slösande skulle vi skänka vår gärning, utan tanke på oss själva, såsom det anstod borna ädlingar, för stolta att söka sitt.

Vilken naiv idealism! I stället för att slå nya slag drog man sig ur leken, skötte, led vid all politik, sina enskilda intressen, sina gamla tänkesätt, gammal god sed, gamla möbler, gammal ära. Lusten att offra eller ens riskera något för hela det finska fosterlandet var alldeles nere; man tvivlade; man frågade: vad batar det väl oss?

Men att här tvivla är undergången. Där tron saknas sinar all gärning. Det århundradens prövningar sammansmält hotade att gå i sär.

Visserligen gjordes osjälviska insatser, men de voro till förmån för rent svenska kultur mål, ofta partiföretag tillika. Vi närmade oss de tyska balternas medborgaranda — med deras donationer till riddarhuskassor som enda samhällsoffer, med deras »Geschäft und Familie» som översta mål.

Så var det man på svenskt håll leddes till den sorgliga reaktion i sinnena, som nu ropar ve över enkammaren och samling mot socialismen.

Men allra minst vi ha rätt att här anklaga, — därav dessa bekännelser. Vi ha retat upp rasfördomar och hållit på egen fördel i föråldrad lag och rätt lika egennyttigt som socialisterna drivit sina klassintressen; men mindre förlåtligt. Och socialisterna må ha också andra synder att svara för; de må ha brustit i hyfsning och hänsyn, förgått sig i vrång agitation och oresonlig taktik; de bilda likväl den sammanslutning, som för närvarande i vårt land inspirerar den största självförnekelsen, den kät-

kaste förtröstan, den vackraste energin.

Vår enkammar-socialism är ännu i den ålder, då man älskar upporet för dess egen skull. Den ungdomliga våldsamheten bär skulden för mycken häftighet och hätskhet, — från vilka de andra partierna icke äro fritagna. Och de yttersta bli icke med ett slag de främste utan en del yra och excesser. Sant är vidare att de socialistiska idealen äro jordbundna; men de ha visat bärkraft nog för en upplysning, en andens revolution, som gladeligt hugger in på alla det förgångnas avgudar. Socialismens ekonomiska yrkanden må synas oss huvudlösa, dess hägrande mål omöjliga; men dessa luftslott rycka massorna upp ur en politisk dödsdvala och med i frihetskampen. Svurna fiender till allt som syftar till säkerställande av »den statliga ordningen» och »det allmänna lugnet» ge socialisterna i sammanhållning och fasthet mot reaktionens anfäktelser ett föredöme för andra och betyga hos folket ett frisinne, en väckelse, som äro vår bästa styrka, vår enda övermakt. Där denna väckelse engång grott, där har dess utveckling och uppfostran alla möjligheter; av gammalt se vi ju i massornas upplysning vårt självstyres yppersta bundsförvant. Icke samling *mot* socialismen gäller det, utan samling *med* den: mot reaktionära riksreformer och de landsmän i alla läger, som i nitälskan för en inhemsk »sund reaktion» gå inkräktarnas ärenden.

*

Bland de svenska socialisternas lantdagskandidater finna vi denna gång en man ur vår egen krets, en av de ytterst få som helt frigjort sig från ståndsfordomarna och gjort proletärerens sak till sin livsuppgift: studeranden *K. H. Wiik*. Hans

skarpa huvud, hans isande lugn, hans klara och grundliga övertygelser skola helt visst göra sig gällande i lantdagsmannens värv; man får hoppas att han skall samla alla de våras röster.

Rf Lg.

EN KRÄNKNING AV FÖRSAMLINGSFRIHETEN.

Medan tryckfrihetens och föreningsfrihetens upphävande förberedes i Petersburg, tillåta sig våra egna myndigheter, vår »ordningsmakt», att kränka den enda frihet, beträffande vars utövning en grundlagsenlig speciallag hann stiftas under den mechelinska perioden, nämligen församlingsfriheten.

I »Lag angående allmänna sammankomster» av den 20 februari 1907 stadgas: »För överläggning rörande allmänna angelägenheter eller i annat lovligt syfte må allmänna sammankomster hållas med iakttagande av vad i denna lag stadgas» — »Allmän sammankomst må föranstaltas av finsk medborgare, som åtnjuter god fräjd och icke står under förmynderskap, så ock av förening» — »Är allmän sammankomst avsedd att hållas å allmän plats under bar himmel, skall därom senast sex timmar före den för sammankomsten utsatta tiden göras skriftlig eller muntlig *anmälan* — — Anmälan om allmän sammankomst skall innehålla uppgift om tiden och stället för sammankomsten samt om föranstaltaren av densamma» — »Vad om sammankomst å allmän plats under bar himmel i denna lag stadgas, gälle ock om offentliga processioner och tåg, som anordnas av korporationer, föreningar eller enskilda personer.»

Av de citerade lagrummen fram-

går med all önskvärd tydlighet att polisen icke är berättigad att förbjuda avhållandet av ett i »lovligt» — d. v. s. icke mot lag eller god sed stridande — syfte anordnat demonstrationsmöte på den av mötets föranstaltare valda platsen, för så vitt icke den regelbundna gatutrafiken skulle omöjliggöras av folksamlingen. Och då det nu som känt icke finnes någon öppen plats inom Helsingfors stad som just med avseende å trafiken vore lämpligare för avhållande av möten under bar himmel än senatstorget, vilket dag och natt ståtar i tom prakt, utgör polismästarens förbud för de arbetslösas behörigen anmälda och lovliga demonstration på detta torg en grov lagkränkning. Vi kunna icke tänka oss annat, än att prokuratorn sin plikt likmätigt skall ställa polismästaren under åtal för detta *av intet motiverade* överskridande av sin myndighet, för detta brott, *som ingenting urskuldar*. Ett inskridande av prokuratorn synes oss vara icke blott en rättslig utan även en politisk nödvändighet. Ty om ett dylikt tilltag under rådande politiska förhållanden av en polis, som bär konstitutionell skylt, lämnas onäpst och får bliva prejudikatbildande, så är det slut med församlingsfriheten i vårt land. Och då är det det »konstitutionella» konglomeratet som har dess död på sitt samvete.

I samma ögonblick vi för en vecka sedan med anledning av överste Bergs avskedsansökan talade om hans konstitutionella sinnelag, jävade han oss och visade genom att gå till Canossa och återtaga denna ansökan att hans konstitutionalism knappast är någonting mera än »en ljudande malm och klingande bjällra» och ådagalade på samma gång en egenskap som icke är en merit för en polismästare, nämligen vankelmod. Den händelse som utgör föremål för